

Antikainen & Piirainen 2010

TUNNE MINUT

VANHEMPI-LAPSIKESKUSTELUN VAHVISTAMINEN
TOIMINTAHETKIEKSI AVULLA

Tiina-Mari Antikainen & Maija Piirainen

SISÄLTÖ

HYVÄ PÄIVÄHOIDON TYÖNTEKIJÄ.....	4
TOIMINTAHETKIEN TAVOITTEET	5
VANHEMPI-LAPSI-SUHTEEN MERKITYS.....	7
TOIMINTAHETKIEN HAVAINNOINTI.....	9
TOIMINTAHETKIEN OHJAUS.....	11
TOIMINNAN VAIHEET	13
ALOITUSVAIHE	13
TOIMINNALLINENVAIHE.....	13
PÄÄTÄNTÄVAIHE.....	13
"MINÄ OLEN IHANA"	14
"SYDÄNTÄ ETSIMÄSSÄ"	16
"KARHUN ELÄMÄÄ"	17
"HAUSKAT HELMET"	19
"SIPSUTTAVAT SIVELTIMET"	21
LÄHTEET.....	22

HYVÄ PÄIVÄHOIDON TYÖNTEKIJÄ

Tunne minut -kansio on toiminnallisen opinnäytetyön tuote, joka on kehitetty vahvistamaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta. Kansion kehittämistarve on noussut tarpeesta luoda uusia vanhemmuuden tukemisen menetelmiä päivähoidon.

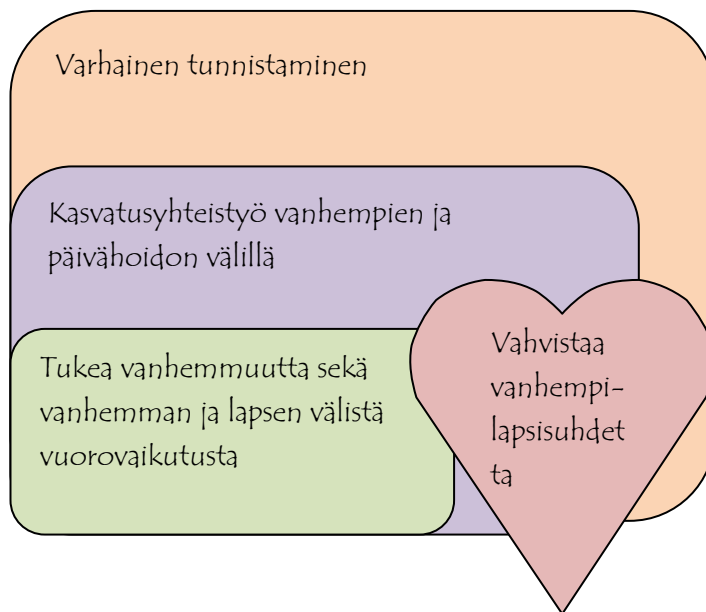
Tunne minut -kansion tarkoitus on toimia yhtenä työmenetelmänä päiväkodissanne. Tämän kansion käyttötarkoituksena on olla osana päiväkodissanne toteutettavaa jokapäiväistä kasvatuskumppanuutta. Yhtenä tärkeänä osana kasvatuskumppanuutta on vanhemmuuden tukeminen. Tunne minut -kansio sisältää viisi toimintahetkikokonaisuutta.

Tunne minut -kansiota voidaan käyttää apuna havaitsemaan ja tukemaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Kansion toimintahetkiä voi toteuttaa päiväkodin yhteisissä perheilloissa tai järjestää Tunne minut -iltoja.

Toimintahetket ovat konkreettista yhdessä tekemistä, jotka tukevat vuorovaikutusta. Lapsen ja vanhemman tulee työskennellä yhteisen tekemisen äärellä, jotta vastavuoroisuus mahdollistuu. Toiminta vaatii fyysistä läheisyyttä, jolloin vuorovaikutuksen elementit, kuten katsekontakti, kosketus, äänensävyt, ilmeet, eleet, mahdollistuvat vuorovaikutuksessa. Lapsen turvallisuuden tunteen kannalta näiden elementtien toteutuminen on tärkeää.

TOIMINTAHETKIEN TAVOITTEET

Kansio sisältää toimintahetkiä, joiden tavoitteena (KUVIO 1) on vahvistaa vanhempi-lapsisuhteen vuorovaikutusta. Toimintahetkien tarkoituksena on tukea ja vahvistaa vanhemmuutta. Tunne minut -kansion toimintahetkiä voidaan käyttää myös vanhemman ja lapsen välisen puutteellisen vuorovaikutuksen tunnistamiseen varhaisessa vaiheessa. Järjestämällä toimintahetkiä vanhemmalle ja lapselle päivähoidon työntekijät pääsevät havainnoimaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä heidän välistä suhdettaan sekä tunnistamaan mahdollisen tuen tarpeen. Päivähoidon työntekijän havaitessa tuen tarvetta vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa Tunne minut - kansion toimintahetkissä voi muodostaa sarjan vanhemmuuden tukemiseksi.

KUVIO 1. Tunne minut - kansion tavoitteet

Toimintahetkillä on vanhemmille suunnatut oppimistavoitteet.

Oppimistavoitteiden saavuttaminen vahvistaa vanhemmuutta. Vanhemmille asetettuja tavoitteita ovat lapsen iloon yhtyminen, lapsen positiivisten ominaisuuksien havainnoiminen ja ääneen sanominen sekä vuorovaikutuselementtien käyttäminen. Tavoitteena on, että vanhemmat ymmärtävät toimintahetkien tavoitteiden merkityksen ja ottavat oppimansa asiat osaksi vanhemmuuden toteuttamista.

Toimintahetkistä hyötyvät kaikki vanhemmat. Myös vanhemmat, joilla on toimiva vuorovaikutussuhde lapseensa. Hetket vahvistavat vanhempi-lapsisuhdetta mukavan yhteistoiminnallisen tekemisen kautta. Tunne minut -kansion toimintahetkien avulla päivähoidon työntekijät pystyvät antamaan ideoita vanhemmille, kuinka viettää laadullisesti hyvää aikaa lapsensa kanssa.

VANHEMPI-LAPSIKASVATUKSEN MERKITYS

Päivähoidon työntekijän tulee tietää vanhempi-lapsisuhteen merkityksestä, pystyä tukemaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta.

Kiintymyssuhde on lapsen ja vanhemman välinen erityinen tunneside. Tämä muodostuu normaaliarjessa syntyvissä vuorovaikutustilanteissa, joissa lapsen tarpeet huomioidaan ja tunnustetaan. (Vanhemmuus ja kasvatustieteet 2010.)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa aikuisen tulee reagoida lapsen fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin sensitiivisesti eli tietyllä herkkyydellä. Lapsi, joka on saanut elää turvallisessa kiintymyssuhteessa, kykenee aikuisena antamaan ja saamaan rakkautta. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002, 36.)

Lapsi tarvitsee vakaita ja syviä ihmissuhteita, joista lapsi saa rakkautta sekä hellyyttä. Myös vanhempi saa tästä suhteesta rakkautta, iloa, lämpöä ja onnea. Vanhempi-lapsisuhteessa lapsen tulisi sitoutua vanhempansa ja vanhemman lapseensa. (Arajärvi 1999, 10.)

Tiedetään, että varhaiset ihmissuhteet lisäävät lapsen hyvinvointia ja suotuisaa kehitystä. Läheisellä ja läsnä olevalla suhteella on merkitys lapsen sosiaalisen ja älyllisen taitojen kehittymiseen sekä tunne-elämän ja persoonallisuuden muotoutumiseen. (Silvén 2010, 13–14.)

Jokainen lapsi on ainutkertainen yksilö. Heidän tarpeensa vaihtelevat. Osa lapsista tarvitsee muita enemmän rakkautta, turvallisuutta, huomiota ja aikaa vanhemmiltaan kasvaakseen tasapainoiseksi aikuiseksi. (Ojala & Utela 1993, 121–122.)

Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus luo pohjan lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymiselle. Vuorovaikutus on yhdessä tekemistä, kokemista ja olemista lapsen ja vanhemman välillä. Pysyvät ihmissuhteet, perheen normaali arki ja rutiinit luovat pohjan riittävän hyvälle vuorovaikutukselle. (Vanhemmuus ja kasvatustieteet 2010.)

Vanhemmalla on päävastuu vuorovaikutuksestaan lapseensa, koska hänellä on enemmän valtaa lapseen verrattuna. Vanhempien ja lapsen välinen vuorovaikutus on pohjana lapsen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymiselle. Vanhempien positiivinen palaute ja malli antavat lapselle myönteiset lähtökohdat. Lapsi oppi käyttämään hyväksi ympäriltään saamaansa palautetta ja pystyy käyttämään omia sisäisiä voimavarojaan. (Ojala & Utela 1993, 121.)

Vanhemmat voivat tarvita tukea vuorovaikutuksen kehittämiseen lapseensa. Tutkimusten mukaan varhainen tuki vuorovaikutuksen tukemisessa mahdollistaa, että vanhemman ja lapsen suhteesta tulee lapsen näkökulmasta turvattu. Vanhemmalle on tärkeää, että hän saa kokemuksen lapsensa auttamisesta. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen. 2006, 86–87.)

TOIMINTAHETKIEN HAVAINNOINTI

Ohjatessa vuorovaikutushetkiä tulee ohjaajan havainnoida miten vuorovaikutuksen elementit (KUVIO 2) toteutuvat lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa.

Kuviota 2 voidaan käyttää havainnoinnin pohjana. Halutessasi voit monistaa pohjan ja kirjata havaintojasi esimerkiksi plussalla ja miinuksella (+/-) lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta eri elementtien kohdalle.

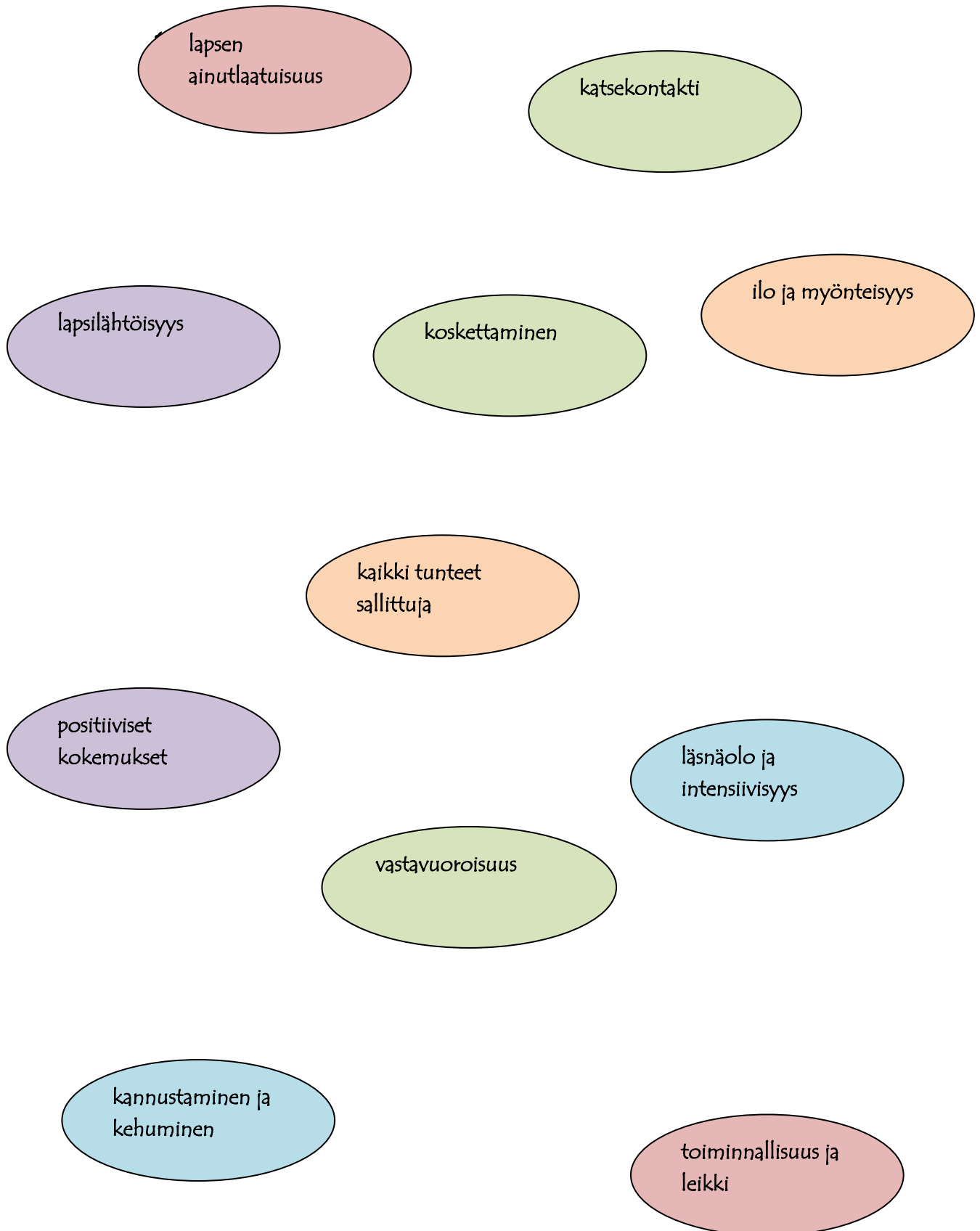
Keskustellessasi havainnoitasi vanhemman kanssa, voit käyttää kirjaamisia havaintoja keskustelun pohjana. Erityisesti tärkeää on positiivisen palautteen ääneen sanominen vanhemmalle. Työntekijän antama myönteinen palaute antaa vanhemmalle onnistumisen kokemuksia, jotka lisäävät vanhemman varmuutta kasvatustyössä.

Havainnoitavia asioita:

- Vanhemman ja lapsen tunnetila (jännittyneisyys, iloisuus...).
- Vastavuoroisuus
  - o vanhemman ja lapsen aloitteet ja niihin vastaaminen.
- Sanaton vuorovaikutus
  - o katsekontakti
  - o ilmeet ja eleet
  - o kehon asento ja liikkeet
  - o kosketus
  - o etäisyys ja tilankäyttö
  - o äänensävyt, painotus ja voimakkuus.
- Sanallinen vuorovaikutus
  - o kielen käyttö.

KUVIO 2. VUOROVAIKUTUKSEN ELEMENTIT

TOIMINTAHETKIEN OHJAUS

Toimintahetkien ohjaustapa on lapsilähtöinen. Toiminnan lähtökohtana on lapsi sekä ilon tuottaminen hänelle toiminnan kautta. Vanhemman tehtävä on lapsen iloon yhtyminen. Vanhemman rooli on toimia aktiivisesti vuorovaikutustilanteessa kannustaen ja kehuen lasta. Tämä tukee lapsen minäkuvan ja itsetunnon kehitystä. Vanhempi kuulee ja näkee lapsen sekä antaa lapselle positiivista palautetta. Onnistumisen kokemukset tuo lapselle iloa.

Ohjaajan tehtävänä on saada vanhempi innostumaan, kannustamaan ja kehuaan lastansa. Ohjaajan tulee aktiivisesti havainnoida vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja antaa palautetta vuorovaikutuksen toimimisesta. Vuorovaikutuksen ollessa puutteellista ohjaajan tulee antaa vanhemmalle malli, kuinka toimia vuorovaikutuksellisesti lapsen kanssa. Ohjaaja voi esimerkiksi ohjata vanhempaa antamaan kiitosta lapsen onnistumisesta. Ohjaajalta tämä vaatii tilannetajua ja tunneherkkyyttä, koska omien havaintojen perusteella ohjaajan pitää pystyä sovittamaan ohjaustyylinsä tilanteeseen sopivaksi.

- Ohjaajan antamien ohjeiden tulee olla selkeitä.
- Lapsia ei tule aliarvioida ohjaustilanteissa, kuitenkin päällekkäisiä ja monisäikeisiä ohjeita tulee välttää.
- Ohjaajan ilmeiden ja eleiden tulee myös olla linjassa suullisten viestien kanssa, jotta ilmeet ja eleet tukevat sanallisia ohjeita.
- Ohjaajan tulee huomioida kaikki osallistujat tasapuolisesti.
- Ohjaajan tulee olla herkkänä tulkitsemaan lapsen ja vanhemman sanattomia viestejä. Ohjaajalla tulee olla nopea tilannetaju, tunneälyä ja tilanteeseen sopiva auktoriteettirooli.

(Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 107-108.)

YMPÄRISTÖN JA TUNNELMAN LUOMINEN

Toiminnan kannalta ei ole merkityksetöntä millaiseksi ympäristö luodaan. Toiminnan tavoitteet määrittävät sen, mitä ympäristöltä vaaditaan. (Brotherus, Hytönen & Krokfors 2002, 87.)

Tämän kansion toiminnan tavoitteiden kannalta on merkityksellistä, että ympäristö on rauhallinen ja häiriötön. Tämä mahdollistaa vanhemmalle ja lapselle keskittyneen ja kiireettömän työskentelyn. Tilaa voi rauhoittaa erilaisilla valoilla, materiaaleilla, väreillä tai musiikilla. Lapsen keskittymisen kannalta on hyvä, ettei tilassa ole muita lapsen huomioita vieviä virikkeitä, tärkeintä on läsnäolo vanhemman kanssa. Ympäristön tulee olla valmisteltu etukäteen ja toimintaan tarvittavat materiaalit ovat tilassa valmiina.

Oikeanlaisen tunnelman luominen sekä turvallinen ilmapiiri ovat tärkeä osa toimintaa. Turvallisessa ympäristössä lapsi ja vanhempi pystyvät olemaan omia itsejään ja rentoutumaan.

TOIMINNAN VAIHEET

Tunne minut -kansio sisältää viisi toimintahetkeä. Nämä toimintahetket koostuvat kolmesta vaiheesta: aloitus, toiminnallinen ja päätäntä.

ALOITUSVAIHE

Toimintahetken alussa on suuri merkitys sillä, miten ohjaaja motivoi lasta ja vanhempaa. Ohjaajan ammattitaitoinen ja lapsilähtöinen ohjaustyyli innostaa ja motivoi lasta sekä vanhempaa. Ohjaajan ohjaustyylistä vanhempi saa mallia kuinka ohjata lastaan. Tilanteen mukaan ohjaaja voi käyttää ohjauksessa esimerkiksi käsinukkea ym.

Aloitusosioissa on tärkeää tunnelmaan virittyminen ja orientoituminen tulevaan toimintaan. Tarkoituksena on, että lapsi ja vanhempi ovat aktiivisia toimimaan yhdessä alusta asti. Aloitusvaiheen toiminnan tavoitteena on herättää lapsessa ja vanhemmassa halua olla ja toimia yhdessä. Iloisen tekemisen kautta lapsi ja vanhempi voivat virittäytyä toistensa tunnetilaan.

TOIMINNALLINENVAIHE

Toiminnallinenvaihe sisältää vuorovaikutukseen hellästi pakottavaa toimintaa. On tärkeää, että lapsi ja vanhempi toimivat yhteistoiminnallisesti yhteisen tekemisen äärellä. Toiminnallinen vaihe voi olla esimerkiksi yhteinen askartelu.

PÄÄTÄNTÄVAIHE

Toimintahetki päätetään aina rentoutukseen. Rentoutuksen tavoitteena on, että vanhempi "hoivaa" lasta. Hoivaaminen tukee vanhemman ja lapsen välistä kiintymystä ja fyysistä läheisyyttä.

“MINÄ OLEN IHANA”

Tavoitteena on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen sekä lapsen itsetunnon ja minäkäsityksen tukeminen.

Vanhemman oppimistavoitteena ovat lapsen iloon yhtyminen, lapsen positiivisten ominaisuuksien ääneen sanominen, vuorovaikutuksellisuus (KUVIO 2) suhteessa lapseen sekä läsnäolo.

Tarvittavat materiaalit: Suuri paperi, vahaliidut, kyniä, rusetinauhaa, peitto, cd-soitin, cd-levy sekä rentoutusalusta.

Aloitus: Lapsi ja vanhempi istuvat lattialla vierekkäin. Ohjaaja lausuu keholoron ja näyttää liikkeit koskettamalla aina lorussa mainittua kehon osaa. Vanhempi ja lapsi osallistuvat keholoruun ja tekevät samoin kuin ohjaaja.

“Silmät, nenä, korvat, suu

kasvot siitä muodostuu.

Jalat, kädet, massu,

minä olen hassu.”

Toiminallinvaihe:

Ohjeistus:

- Lapsi asettuu makuulle suurelle paperille.
- Vanhempi piirtää vahaliidulla lapsensa ääriiviivat.

- Lapsi ja vanhempi piirtävät yhdessä lapsen kuvaan kasvot, vaatteet ym. ja samalla keskustelevat lapsen positiivisista ominaisuuksista.
- Keskustelun pohjalta vanhempi kirjoittaa lapsen positiivisia ominaisuuksia kuvapaperille.
- Lopuksi lapsi ja vanhempi rullaavat paperin rullalle ja solmivat rusetein.

Päätäntä: Lapsi lepää peiton päällä ja hänen vanhempi ja ohjaaja keinuttavat lasta rauhallisen musiikin tahtiin.

"SYDÄNTÄ ETSIMÄSSÄ"

Tavoitteena on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen sekä lapsen itsetunnon ja minäkäsityksen tukeminen.

Vanhemman oppimistavoitteena ovat lapsen iloon yhtyminen, lapsen positiivisten ominaisuuksien ääneen sanominen, vuorovaikutuksellisuus (KUVIO 2) suhteessa lapseen sekä läsnäolo.

Tarvittavat materiaalit: Valmis nukkepohja, tussit, puukeppi, sakset, villalankaa, liimaa, cd-soitin ja -levy sekä rentoutusalustat.

Aloitus: Ohjaaja peittää vanhemman silmät huvilla ja kiinnittää lapseen teipillä paperisydämiä, joita vanhempi etsii sokkona. Lopuksi lapsi ja vanhempi laskevat kuinka monta sydäntä vanhempi löysi.

Toiminnallinenvaihe:

Ohjeistus:

- Vanhempi ja lapsi tekevät valmiille nukkepohjalle lapsen näköisen nukan ja keskustelevat samalla lapsen piirteistä.
- He voivat piirtää kasvon piirteitä, värittää kehonosia/vaatteita ym..
- Kun nukke on valmis, nukkeen teipataan keppi.

Päätäntä: Lapsi asettuu makuulle ja vanhempi hieroo pallon avulla lapsen kehoa rauhallisten musiikin tahtiin.

"KARHUN ELÄMÄÄ"

Tavoitteena on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen sekä lapsen itsetunnon ja minäkäsityksen tukeminen.

Vanhemman oppimistavoitteena ovat lapsen iloon yhtyminen, lapsen positiivisten ominaisuuksien ääneen sanominen, vuorovaikutuksellisuus (KUVIO 2) suhteessa lapseen sekä läsnäolo.

Tarvittavat materiaalit: Paperia, sormivärit, kynä, cd-soitin ja -levy sekä rentoutusalustat.

Aloitus: Ohjaaja laittaa reipasta musiikkia soimaan. Lapsi on pikkukarhu ja liikehtii musiikin soidessa. Ohjaaja katkaisee musiikin. Lapsi juoksee vanhemman luo ja vanhempi tekee lapselleen pesän kehostaan.

Toiminallinvaihe:

Ohjeistus:

- Lapsi painaa kämmenet maaliin
- Maalatut kämmenet painetaan paperiin
- Lapsi ja vanhempi miettivät kymmenen positiivista asiaa lapsesta, jotka vanhempi kirjoittaa kämmenten kuvien ympärille

Päätäntä: Ohjaaja laittaa rauhallista musiikkia soimaan. Lapsi istuu vanhempansa sylissä ja vanhempi keinuttelee ja silittelee lasta rauhallisen musiikin tahdissa.

“HAUSKAT HELMET”

Tavoitteena on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen sekä lapsen itsetunnon ja minäkäsityksen tukeminen.

Vanhemman oppimistavoitteena ovat lapsen iloon yhtyminen, lapsen positiivisten ominaisuuksien ääneen sanominen, vuorovaikutuksellisuus (KUVIO 2) suhteessa lapseen sekä läsnäolo.

Tarvittavat materiaalit: Cd-soitin ja – levy, erivärisiä puuhelmiä, nauha, tylppä neula, pussilakana.

Aloitus: Lapsi ja vanhempi seisovat yhteisen sanomalehden päällä ja pienentävät sanomalehteä kerta kerralta pienemmäksi. Lapsi ja vanhempi yrittävät edelleen mahtua seisomaan lehden päällä. Tätä jatketaan kunnes he eivät mahdu enää seisomaan yhteisen lehden päällä.

Toiminnallinenvaihe:

Lapsi ja vanhempi asettuvat paikkaan, jossa on tarvittavat materiaalit valmiina.

Ohjeistus:

- Lapsi ja vanhempi tekevät lapselle helminauhan.
- Lapsi valitsee helmen ja vanhempi sanoo positiivisen ominaisuuden lapsesta.
- Lapsi pujottaa helmen nauhaan.
- Näin jatketaan kunnes helminauha on valmis.

Päätäntä: Vanhempi auttaa lasta menemään pussilakanan sisään niin, että lapsen pää jää ulkopuolelle. Vanhempi nostaa lapsensa rintakehensä päälle ja hän voi laulaa lapselle tai vaihtoehtoisesti he voivat kuunnella musiikkia.

”SIPSUTTAVAT SIVELTIMET”

Tavoitteena on vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen vahvistaminen sekä lapsen itsetunnon ja minäkäsityksen tukeminen.

Vanhemman oppimistavoitteena ovat lapsen iloon yhtyminen, lapsen positiivisten ominaisuuksien ääneen sanominen, vuorovaikutuksellisuus (KUVIO 2) suhteessa lapseen sekä läsnäolo.

Tarvittavat materiaalit: Siveltimiä, iso paperi, vesivärit, rentoutusalusta, cd-soitin ja -levy.

Aloitus: Lapsi ja vanhempi istuvat lähekkäin. Vanhempi sivelee siveltimellä lasta samalla kertoen lapsen hyviä asioita lapsesta. Esimerkiksi: ”Sinulla on kauniit hiukset”.

Toiminnallinenvaihe:

Ohjeistus:

- Ohjaaja kertoo, että aiheena on ”mukava päivä”, jollaisen he ovat yhdessä viettäneet tai haluaisivat viettää. Tärkeää on, että vanhempi ja lapsi keskusteleivat aiheesta maalatessaan.
- Lapsi ja vanhempi maalaavat yhteiselle paperille

Päätäntä: Lapsi asettuu lepäämään. Taustalla soi rentouttavaa musiikkia ja samalla vanhempi sivelee siveltimellä lasta.

LÄHTEET

Arajärvi, T. 1999. *Hyvä lapsuus. Vauvasta koululaiseksi*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Brotherus, A., Hytönen, J. & Krokfors, L. 2002. *Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka*. Porvoo: WSOY:

Ojala, T. & Utela, A. 1993. *Rakentava vuorovaikutus*. Porvoo: WSOY .

Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008, *Välittäminen pedagogiikka*. Helsinki: Tammi.

Silvén, M. (toim.). 2010. *Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen*. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. *Vuorovaikutuksellinen tukeminen*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Silvén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. *Lapsuus erityinen elämänvaihe*. Helsinki: WSOY.

Vanhemmuus ja kasvatus [viitattu 16.3.2010]. Saatavissa:

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/